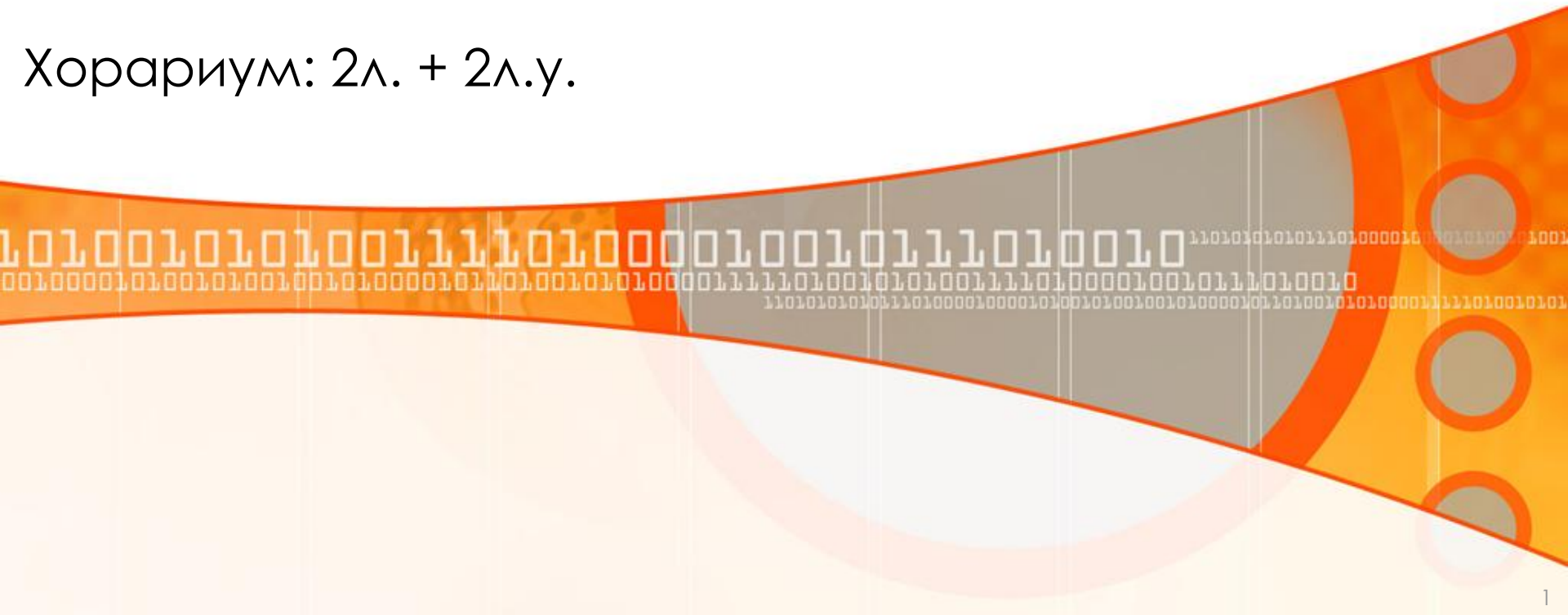

Организация на компютъра

Хорариум: 2л. + 2л.у.

Лекция 12:

Методи за адресиране на операндите

10100101010011110100001001011101001011010101011101000010010111010010
001000010100101001001010000101101001010100001111010010101001110100001001011010010
1101010101011101000010000101001001001010000101101001010100001111010010101

Съдържание

Методи за адресиране на операндите.

Основни методи за адресиране на операндите –
непосредствен, пряк, косвен, относителен, индексен

Структура на машинните команди и апаратура за
реализация на методите за адресиране на операнди

Достойнства и недостатъци на методите за адресиране

Организация на изчислителния процес

Методи за адресиране

Адресите могат да се изобразяват **явно** или **неявно**.

Ето защо се използват още понятията **изпълнителен адрес** и **адресен код**.

Изпълнителен адрес е двоичната комбинация, която се зарежда в адресния регистър на оперативната памет, т.е. това е *истинският* (действителният или още *абсолютният*) адрес на клетката от паметта, в която се намира (или от която започва) операндът.

Адресен код е някаква двоична информация, отнасяща се за адреса на посочваната клетка. Адресният код съдържа *указател и начални данни* – списък от елементите $\langle Sp., reg., const \rangle$. Указателят (Sp) показва определен начин (един от възможните) за преработка на началните данни ($reg., const.$). Началните данни се намират в регистровата памет (РП) на процесора.

Организация на изчислителния процес

Методи за адресиране

Отделните функционалности, според които се извършва преработката, включително и случая, когато тя фактически липсва, се наричат **методи за адресиране**.

В резултат на преработката, т.е. на метода за адресиране, се получава **изпълнителният адрес** d .

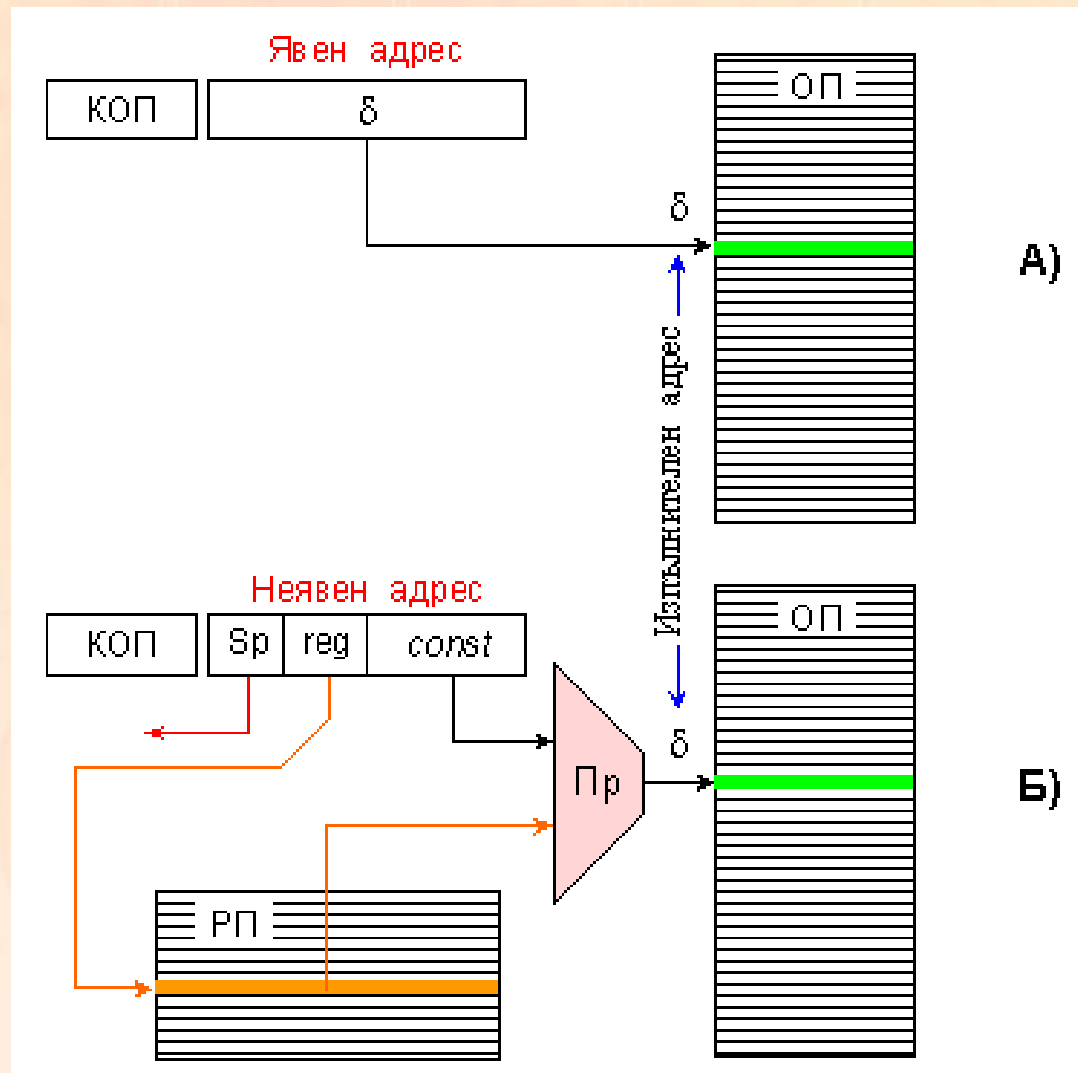
Когато адресът е неявен, адресният код не може да се зареди в адресния регистър на оперативната памет, тъй като не може да се използва непосредствено в качеството му на истински адрес, а трябва да се **преработи**, т. е. налага се да се използва **хардуерен преобразувател**.

Организация на изчислителния процес

Методи за адресиране

Организация на изчислителния процес

Методи за адресиране на операндите

Безадресни команди

Това са команди, които **не съдържат** в структурата си адресна част. Те се представят само от кода на операцията (КОП).

а) команди **с подразбиращ се операнд**.

Това са команди, които изпълняват определена операция, в която операндът(-ите) се подразбира(-ат) от кода на операцията. Обикновено тези операции се наричат *унитарни*. Такива операции са например +1 (*increment*), -1 (*decrement*), нулиране и др., в които единият от операндите се явява съдържание на точно определен логически възел в структурата на процесора. Резултатът от операцията се явява новото му съдържание.

Организация на изчислителния процес

Методи за адресиране на операндите

Безадресни команди

б) команди **с подразбиращ се адрес.**

Това са команди, които адресират (намират) операндите си в регистровата памет на процесора (например в стека).

Тези команди са много бързи.

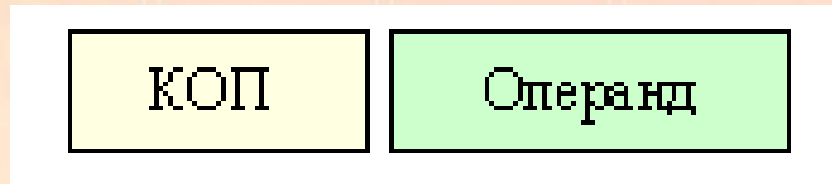
Те се изпълняват върху стандартните формати на данните, тъй като регистрите с общо предназначение обикновено имат дължината на разрядната мрежа.

Непосредствено адресиране

Според този метод се приема, че командата не търси операнда, тъй като той се съдържа в самата нея, т.е. командата “носи” със себе си своя операнд.

Такъв операнд, който за нуждите на операцията се доставя от самата команда, се нарича **непосредствен**.

Непосредственият операнд се поставя (записва) в адресната част на машинната команда от програмиста при съставяне на програмата.

Организация на изчислителния процес

Методи за адресиране на операндите

Пряко адресиране

Пряко адресиран е всеки операнд, чийто *абсолютен* (действителен) адрес се съдържа в адресната част на машинната команда.

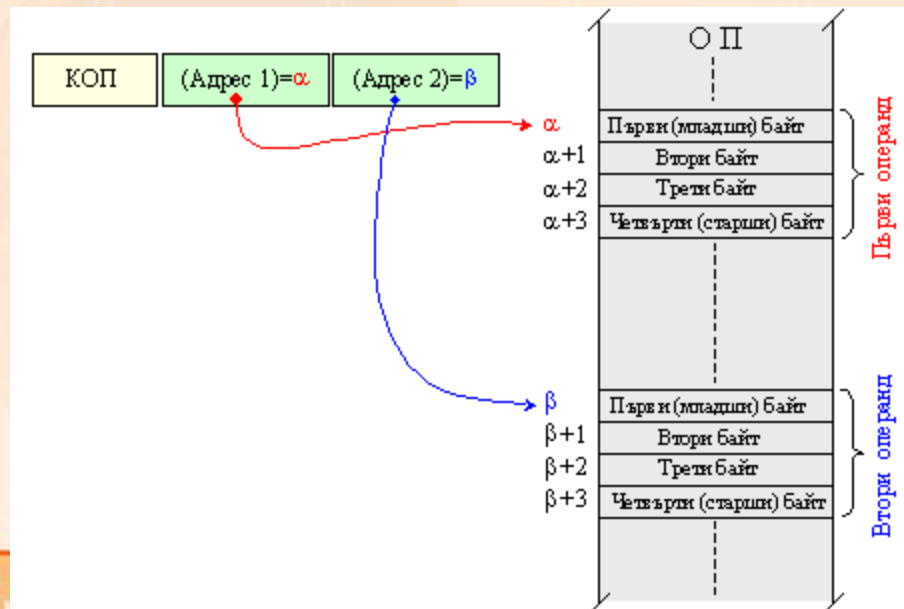
Организация на изчислителния процес

Методи за адресиране на операндите

Пряко адресиране

При съставяне на програмата програмистът следва да запише в адресните полета на тази команда началните адреси на операндите – за първи операнд адрес **a**, а за втори операнд адрес **b**.

Дължината на операнда е без значение – началният му адрес е **единствен**.

Организация на изчислителния процес

Методи за адресиране на операндите

Пряко адресиране

Командите с пряко адресиране са едни от най-бързо изпълняващите се.

В същото време прякото адресиране притежава един съществен **недостатък** - фиксираният в командата (в програмата) адрес на операнда е един и същ при всяко стартиране на програмата, което означава, че по място в адресното пространство на оперативната памет той е **непреместваем**.

Организация на изчислителния процес

Методи за адресиране на операндите

Косвено адресиране

Според този метод в адресната част на командата не се намира нито самият операнд, нито неговият изпълнителен адрес, а **адресен указател**, който посочва къде се намира адресът на операнда.

Съдържащият се в командата адрес се нарича **косвен адрес**, той не е изпълнителен.

Адресът-препратка е *пряк* (действителен) адрес. Това прави този адрес непреместваем, но неговото съдържание може да бъде променяно преди всяко ново обръщение. Последното означава, че операндът придобива свойството да бъде свободен и преместваем. За да се получи достъп до операнда, указателят се използва за отваряне на клетка, в която се съдържа изпълнителният адрес.

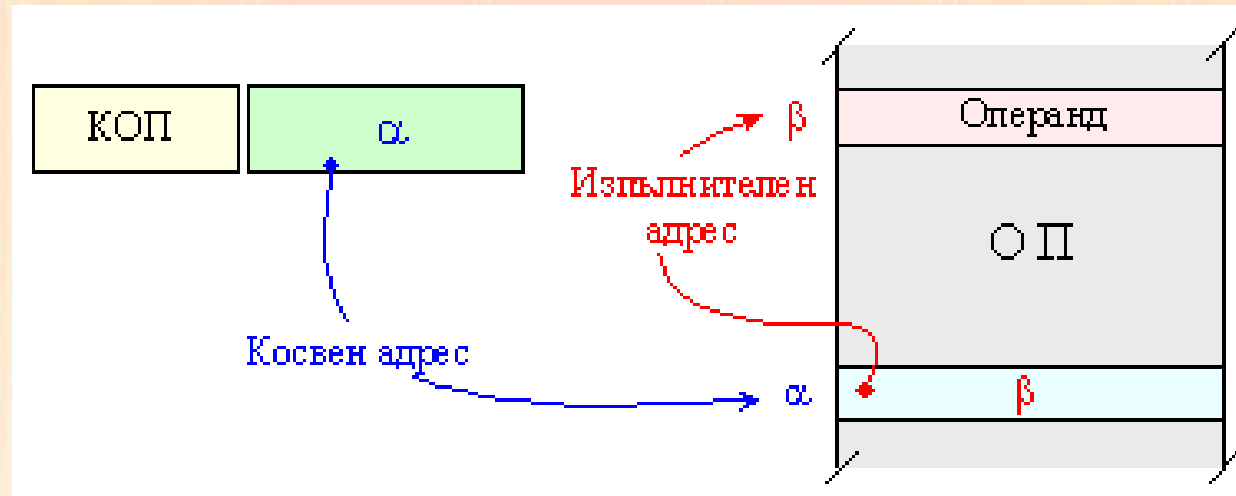

Организация на изчислителния процес

Методи за адресиране на операндите

Косвено адресиране

Организация на изчислителния процес

Методи за адресиране на операндите

Относително адресиране

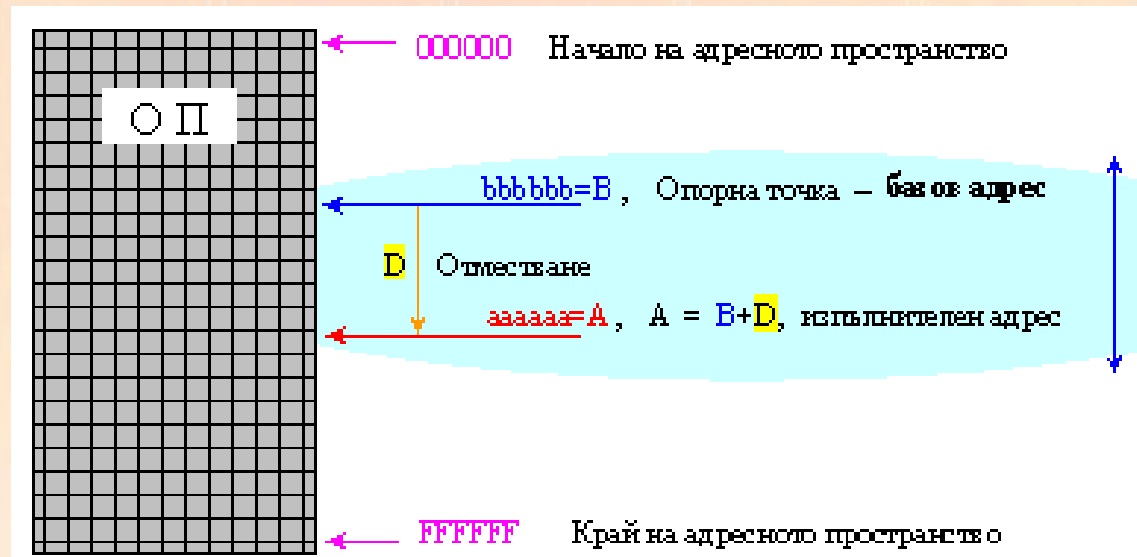
Този метод за адресиране изисква **допълнителна апаратура** за своята реализация и е наложен от изискванията за ефективно програмиране.

Изпълнителният адрес A_i на операндите при този метод се формира въз основа на закона **$A_i = B + D$** ,
където B се нарича база (базов адрес), а D (displacement) - отместване (или относителен адрес).
Отместването се измерва относно базовия адрес в брой адресируеми единици.

Организация на изчислителния процес

Методи за адресиране на операндите

Относително адресиране

Преместването на базовия адрес нагоре или надолу в адресното пространство не променя конструкцията на изпълнителния адрес.

Организация на изчислителния процес

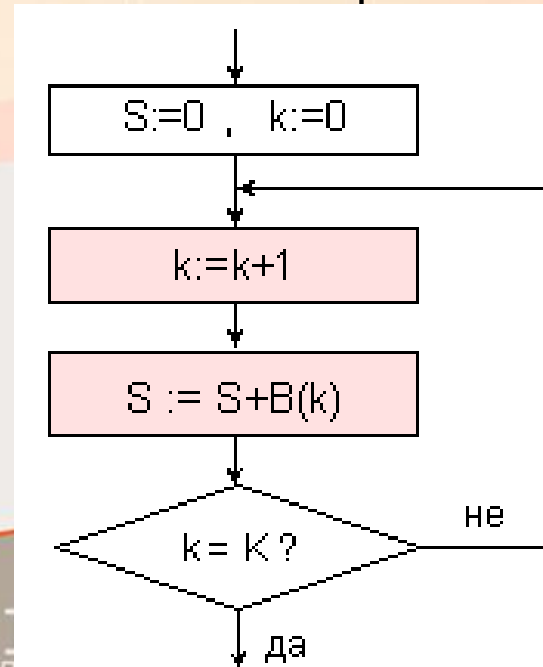
Методи за адресиране на операндите

Индексно адресиране

Това е единственият метод за адресиране, който е разработен по причина на алгоритмични (софтуерни) проблеми.

Предназначен е за адресиране на **еднотипни данни (масиви)**, които са разположени в последователни клетки от паметта. Подреждането им се изразява чрез техния **индекс**.

Изчисляването на изпълнителния адрес на текущия операнд на машинната команда трябва да се извършва *вън* от програмата, т.е. **с апаратни средства**.

Организация на изчислителния процес

Методи за адресиране на операндите

Индексно адресиране

Техническата реализация на преадресирането се изразява във въвеждане в структурата на процесора на регистри със специално предназначение - **индексни регистри**, които да формират и да съхраняват индекса на текущия елемент, с чиято помощ се изчислява изпълнителният адрес.

В съвременните процесори индексните регистри са част от регистровата памет и са тяхна архитектурна характеристика.

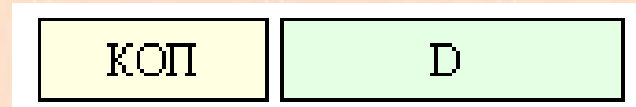
В тези регистри трябва да е възможно изпълнението на **унитарни операции**. Тези операции правят индексните регистри *програмно достъпни*. За целта в системата от машинни команди се разработва специална група команди, наричани *команди за работа с индексните регистри*.

Организация на изчислителния процес

Методи за адресиране на операндите

Индексно адресиране

Структура на машинната команда при индексно адресиране

Изпълнителният адрес на операнда се формира по закона: $A_i = (X) + D$, D – отместване

При изпълнение на програмата преадресирането се извършва в индексния регистър с отделна команда, която реализира закона $X := (X) + k$, където k е дължината на алгоритмичната стъпка в масива.

Методи за адресиране на операндите

Колко често се използват отделните методи за адресиране в реалните програми

	косвена	Базово индексна	регистрава	непосредствена	базова
Текст-редактор <i>TeX</i>	1%	0%	24%	43%	32%
CAD-система <i>Spice</i>	6%	16%	3%	17%	55%
C-компилятор <i>GCC</i>	1%	6%	11%	39%	40%

Оценки за три програмни продукта, масово използвани в компютри с архитектура VAX.

Литература

- [1]. <http://tyanev.com/> - On-line книги – ОРГАНИЗАЦИЯ НА КОМПЮТЪРА – книга [1]
- [2]. <http://tyanev.com/> - On-line книги – ОРГАНИЗАЦИЯ НА КОМПЮТЪРА – упражнения книга [2];
- [3]. Димитър Тянев, ОРГАНИЗАЦИЯ НА КОМПЮТЪРА, том първи (ISBN 978-954-20-0412-7), Варна 2008г.
- [4]. Димитър Тянев, ОРГАНИЗАЦИЯ НА КОМПЮТЪРА - упражнения, ISBN 978-954-20-0258-0, Варна 2007г.

